

केन्द्रीय विद्यालय आई आई टी चंई

संस्कृतम् -

CLASS-VI

MODEL QUESTION PAPER

I अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत

काशीनगरे एकः पण्डितः वसति । पण्डितसमीपम् एकः शिष्यः
आगच्छति । शिष्यः वदति - "आचार्य ! विद्याभ्यासार्थम् अहं आगतः।
पण्डितः शिष्यबुद्धिपरीक्षणार्थं पृच्छति - "कस्य ! देवः कु अस्ति ?"
शिष्यः वदति - "गुरो ! देवः कुन नास्ति ? कृपया भवान् तव समाधानं
वक्तुं शक्नुवतः । गुरुः वदति - "देवः सर्वत्र अस्ति । देवः सर्वव्यापि
त्वं बुद्धिमान् । अतः विद्याभ्यासार्थम् अत्रैव वस"।

तकपदेन उत्तरयत -

1. कुत्र पण्डितः वसतिस्म ?
2. पण्डितसमीपं कः आगच्छति ?
3. शिष्यः किमर्थं आगतः ?
4. देवः कः ?

पूर्णावाक्येन उत्तरयत -

5. शक्यवतः गुरोः किं वदति ?

2 चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य वाक्यानि स्वयत -

खगाः	विकसन्ति	कमलानि	उदेति	क्रीडन्ति
डयन्ते	सूर्यः	चित्रपतङ्गाः	कूर्जन्ति	बालाः

3 अधोलिखितानां पदानि अधिकृत्य सरलवाक्यानि स्वयत -

प्रश्नाः =

गवीनः =

प्रातः =

आपच्छीत =

प्रसन्नः =

4 विनामपदानि योजयत -

नीचैः, जूतनम्, असुन्दरः, मिनतया, दुःखिनः, जगत्

सुन्दरः x . . . . .

उच्चैः x . . . . .

पुण्यी x . . . . .

शान्तया x . . . . .

सुखिनः x . . . . .

पुस्तनम् x . . . . .

5 मञ्जुधातः पदानि चित्वा समानार्थकपदानि योजयत-

क्रिवाकरः, जगदः, धरणी, जगत्, परिवारः, दुःखम्

कृतुम्बम् = ...

पुण्यी = ...

कलटम् = ...

सिल्लम् = ...

सूर्यः = ...

अम्बुदः = ...

6 मञ्जुवातः क्रियापदानि चित्वा स्थित्स्थानानि पूर्यत -

स्फोटीयति, नाटयति, पातयति, आनयति, कल्पयामि, जम्पयामि

1 मार्गं स्थितः अहमपि शक्यं . . . . . ।

2 कावच्छ्रुतः चञ्चला राजस्थ नयनं . . . . . ।

3 तृषातः राजः जलाशयं . . . . . ।

4 राजः गर्तं . . . . . ।

5 कावच्छ्रुतः तां मक्षिकायाः समीपं . . . . . ।

6 राजः शुण्ठेन वृक्षाशाखाः . . . . . ।

7, अकाहशणाबुसारं 'श्म' शक्यं प्रोजयत -

यथा - अवसत → वसति श्म

अपठत → . . . . .

अनाटयत → . . . . .

अपतत → . . . . .

अपृच्छत → . . . . .

अवदत → . . . . .

अनयत → . . . . .

8 मञ्जुषातः पुल्लिङ्ग, स्त्रीलिङ्ग - नपुंसकलिङ्ग पदानि चित्वा लिखत -

विद्या, धनम्, संस्कृता, शतम्, कुस्माम्, मूर्ध्नि, पशुः, पुत्रः, रतिः

	पुल्लिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
ग्रन्थी	श्लोकः	आठङ्कता	भूषणम्
	.....	.....	.....
	.....	.....	.....
	.....	.....	.....

v विश्वस्य उपलब्धासु भाषासु संस्कृतभाषा प्रचीनतमा भाषास्ति।
आपद्यं अनेकायां भाषाणां जननी मता। प्राचीनयोः जानपिजानयोः
निधिः अस्यां सुरक्षितः। संस्कृतस्य महत्वविषयं केनापि कथितम्-
"भारतस्य प्रतिपद्ये वै संस्कृतं संस्कृतीशब्दार्थम्। इयं भाषा अतीव वै
वैजम्बरी। केचनकथयन्ति यत् संस्कृतमेव सङ्गणकस्य कृते सर्वा-
तमभाषा।

उक्तपदेन उतरयत -

1. विश्वस्य उपलब्धासु भाषासु का ?
2. अनेकायां भाषाणां का मता ?
3. जानपिजानयोः निधिः अस्यां कः ?
4. इयं भाषा अतीव - - - ?

पूर्णवाक्येन उतरयत -

शङ्खपत्रस्य कृते सर्वोत्तमभाषा का ?

10 शद्य मीध्व सीतं लीलितं

विमानयानं श्चयाम् ।

नीलं गगनं विपुलं विमलं

वायुविहारे कश्चाम् ॥

उन्नतवृक्षं तुङ्गं भवनं

प्राग्वाकाशं श्वलुयाम् ।

कृत्वा हिमवतं शौपानं

चान्किरलोकं प्रविशाम् ॥

1 कं वायुयानं श्चयाम् ?

2 वयं कीदृशं शौपानं श्चयाम् ?

3 वयं कस्मिन् लोके प्रविशाम् ?

4 ... कश्चाम् ?

पूर्णवाक्येन उतरयत ?

1 वयं कीदृशं-शौपानं श्चयाम् =

2 कं वायुयानं श्चयाम् ?

3 वयं कीदृशं शौपानं श्चयाम् ?

पूर्णवाक्येन उतरयत ?

4 वयं कस्मिन् लोके प्रविशाम् ?

11

अनाशिका → पिता, मन्त्री किमर्थं आगच्छति ?

पिता → पुत्री ! जघाः उपरि गवीनः श्वेतु निर्मितः । तस्य
उद्घाटनार्थं मन्त्री आगच्छति ।

अनाशिका → पितः ! किं मन्त्री श्वेतोः निर्माणम् अकरोत् ?

पिता → " ज हि पुत्री ! श्वेतोः निर्माणं कर्मकारः अकुर्वन् । "

अनाशिका → यदि कर्मकारः श्वेतोः निर्माणं अकुर्वन्, तदा
मन्त्री किमर्थं आगच्छति ?

पिता → यता हि शः अस्माकं केशस्य मन्त्री ।

1. जघाः उपरि किं निर्मितः ?

2. उद्घाटनार्थं कः आगच्छति ?

पूर्ववत्तरेन उत्तरयत -

3. श्वेतोः निर्माणं कः अकुर्वन् ?

4. मन्त्री किमर्थं आगच्छति ?

12 अधोलिखित वाक्येषु रेखाङ्कित पदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं
कुरुत -

1) अस्माकं त्रिवर्णं ध्वजः विद्यविजयी भवेत् ।

2) छात्राः क्रीडाकारं कन्दुकात् क्रीडन्ति ।

3 कालेन चतुर्थाः सन्ततिः जाता।

(1)

4 विद्या राजसु पूज्यते।

5 कर्मकारः सैतोः निर्माणं कर्तुं कुर्वन्ति।

13 शुद्धकथनस्य समक्षां अस्ति, अशुद्धकथनस्य समक्षां न कति निश्चत-

1 अस्माकं राष्ट्रस्य ध्वजे त्रयः वर्णाः सन्ति।

2 ध्वजे इदं वर्णः शान्तेः प्रतीकः अस्ति।

3 विद्या राजसु पूज्यते।

4 विद्याधने सर्वधनेषु प्रधानम्।

5 धावनसमये अश्वः स्वाकृति।

14 शतोकानां शौच्यत - -

विद्या राजसु पूज्यते नहि धनम्

कथं न विभुस्यन्ति पुरुषा

न चौरहार्यं न च राजहार्यम्

सत्काराशयतनं कुलस्य महिम्ना

वाण्येकं समस्तदुःखं पुरुषम्

द्वयं न चन्द्रोऽप्यवकाः।

न भावभाज्यं न च वाक्कारि।

था संस्कृता धार्यते।

विद्या विहीनः पशुः।

रत्नैर्विना मूलगम्।